

Т.І. Конончук,
кандидат філологічних наук, доцент
(Академія адвокатури України)

Юридична лексикографія у 20-ті роки ХХ ст. і сучасність

Ключові слова: *правова мова, юридична термінологія, юридична лексикографія, юридична термінологія, правова культура, культура правової мови.*

Як відомо, в царині фахової юридичної діяльності, як і будь-якої іншої, особливу роль посідають термінологічні словники. Питання правової мови історичне. З прадавніх часів людина виробляла правила й норми буття, фіксуєчи їх у лексичній системі, що базувалася на світоглядних засадах кожної історичної епохи. Право як система норм поведінки, закріплена в звичаях, традиціях, було сформоване ще в дохристиянські часи і закріплене в пам'ятках писемності, про що можемо скласти певне уявлення з “Велесової книги”, наприклад, чи “Слова о полку Ігоревім”, яке написано хоч і в християнські часи, але щедро представляє язичницький світогляд. Княжа доба дала зразки фіксації правової мови, наприклад, у “Повісті врем'яних літ”, зокрема у міждержавних взаєминах, оскільки літопис включає тексти договорів з Візантією, питання покарання й помилування тощо.

У Литовську добу знаходимо зразки тогочасної української книжної правової мови, що фіксувалася в Статуті Литовсько-Руської держави (1529), в книгах актів, територіальних управліннь тощо, а отже, своєрідно “реєструвала” терміносистему правових понять.

Ренесансна доба Козаччини означила в писемних пам'ятках свого часу зразки

різних термінологічних систем, і, зрозуміло, правової. Ці пам'ятки є тогочасним первинним підтвердженням-свідченням побутування правової мови. Вторинними джерелами-свідченнями правової мови назвемо тексти, наприклад, сучасних письменників, які пишуть на історичну тематику і сюжети для творів чи окремих сюжетних ходів беруть у книгах судових актів доби українського ренесансу чи козацького бароко. Підтвердженням цієї думки може бути приклад сучасного письменника Валерія Шевчука, який сюжети до повістей і романів на історичну тематику з XVII ст. (“Біс плоти”, “Темна музика сосон” та ін.) почерпнув із книг судових актів. Це також приклади художніх текстів таких письменників, як Павло Загребельний, Юрій Мушкетик, Сергій Плачинда, Роман Іваничук, Віталій Кулаковський, Дмитро Міщенко, Теодор Микитин, Іван Білик та багато інших.

Доба Петра I, потім Катерини II, як відомо, принесла великої шкоди Україні. З розвинутої, освіченої (згадаймо свідчення сирійського мандрівника Павла Алеппського про 1654 р., де в його записах знаходимо захоплення тим, що в Україні практично всі грамотні, а в селах — навіть жінки і діти) Україна скочується до тяжкого рівня неграмотності. Судові документи, заборони,

царські укази фіксували правову лексику російською мовою, а тогочасна книжна українська мова була відкинута далеко на маргінесі і прирікалася на поступове вимирання. Антиукраїнські укази (згадаймо насамперед Валуєвський циркуляр 1863 р., Емський указ 1876 р. та ін.) працювали, зрозуміло, проти української мови в цілому, проти її термінологічного побутування взагалі і правничого зокрема.

Так тривало до початку ХХ ст., коли питання ставлення Царської Росії до України, за поданням представників української інтелігенції, було поставлене Російською академією наук і її комісія 1905 р. випустила записку “Об отмене стесненной малорусского печатного слова”. Про цю записку І. Огієнко пише, що “ні один український твір ніколи так не висміював цих урядових скорпіонів” [1, 161] на українське слово, як цей документ Російської академії наук.

Активний рух у напрямі розвитку української термінології в цілому спостерігаємо в роки УНР, потім — Гетьманату й Директорії, оскільки йшлося про власну державу, про яку мріючи, писав у ХІХ ст., наприклад, І. Нечуй-Левицький в романі із життя інтелігенції “Хмари” як про таку, що має бути зі своєю мовою й культурою, зі своєю наукою. Процес формування юридичної термінології на початку ХХ ст. виявляє себе в контексті багатьох програм названих усіх трьох форм організації українського державного життя: відкриваються українські освітні заклади всіх рівнів, державні й законодавчі органи працюють українською мовою; вимальовується державотворча українська ідея, що відбивається в термінологічному спектрі правової лексики.

Пізніше радянська влада на українських теренах, аби знайти підтримку в масах, не могла обійтися без етноїдеї, тому курс на українізацію було проголошено офіційно. Тепер відомо з офіційних джерел результати українізації, відомо, до чого вона привела, будучи спрямованою на виявлення, за М. Кулішем, українства, аби знищити його.

Однак розпочаті українські справи в добу УНР, Гетьманату та Директорії

все-таки продовжували розвиватися. Наприклад, Українське правниче товариство в Києві випустило “Короткий московсько-український словник судівництва та діловодства” (1918).

Особливе місце в царині юридичної лексикографії у 20-ті роки ХХ ст. посів “Російсько-український словник правничої мови” (1926), робота над яким велася надзвичайно скрупульозно, із залученням кращих інтелектуальних сил, різних джерел. Так, Українська академія наук 27 лютого 1919 р., а саме її соціально-економічний відділ схвалив заснувати “Правничу термінологічну комісію” під головуванням академіка О. Левицького; до складу комісії було залучено академіка А. Кримського, академіка Б. Кістяківського, правників-практиків М. Радченка, М. Хруцького, П. Стебницького, В. Ачкасова, О. Бутовського й І. Черкаського; потім було запрошено ще 16 правників. Таким чином Правничу термінологічну комісію склалася із 3 академіків і двадцяти правників. “Вужча редакційна колегія звичайно не переходила цифру шістьох людей” [2, 111]. Було визначено методологію роботи над словником. Попередня робота тривала 7 років. Джерелами стало все, що було напрацьовано в попередні роки різними комісіями, а також жива розмовна мова. Використовувалися давні акти, наприклад, міських судів, договори та гетьманські ухвали, преса, наприклад, Чернігівські губернські відомості, рукописні розвідки. Було використано багато видань, як, наприклад, Маніфест від 19 лютого 1861 р. з Положенням про селян (переклад П. Куліша), словник Д. Яворницького, “Чумацькі пісні” І. Рудченка, “Словник”, доданий до граматики української мови І. Нечуя-Левицького, “Сьогочасна часописна мова на Україні” І. Нечуя Левицького, повість “Перехресні стежки” І. Франка, “Історія Туреччини” А. Кримського, низка збірників радянського законодавства та ін. Таким чином було віднайдено до 2000 стародавніх правничих термінів; головний матеріал було зібрано 1922 р. У передньому слові до словника вказується, що кількість засідань

правничої термінологічної комісії рахувалося на сотні. І коли комісія приступила до остаточного редагування, то присвячувала цьому по 6 годин щоденно і за 136 днів-засідань закінчила роботу в червні 1924 р. Її результатом став “Російсько-український словник правничої мови”, що містив понад 67000 слів. У ньому було використано історичний лексикографічний досвід з правової термінології, зафіксовано тогочасну правову лексику й загальноживані слова, які необхідні для укладання правових документів. Обсяг словника склали 226 сторінок. За оцінкою І. Огієнка, робота над “Російсько-українським словником правничої мови” — це приклад наукового підходу до лексикографічної справи.

Хоча, безперечно, видання не було позбавлене недоліків, про що йшлося в пізніших публікаціях. Так, наприклад, О. Сербенська (Львів, 1953), вказуючи на велике позитивне значення словника для юридичної теорії й практики, на ґрунтовну його підготовку, водночас звернула увагу, що до нього “подано велику кількість вузькодіалектних слів, які не мають загальнонародного поширення” [3, 20].

На юридичну лексикографічну роботу в Україні звертали увагу правники Галичини, також спрямовуючи свої зусилля на формування української правничої лексики. Так, 1930 р. у фаховому часописі правників “Життя і право” з’явилася стаття “Наша правничка мова” за підписом “Д-р О. В.”, в якій, зокрема, вказувалося, що “мусимо поставити собі як ціль: утворення окремої комісії, зложеної з правників-практиків та з професійних лінгвістів для уродження нового словаря української правничої мови...” [4, 16]. Як було зазначено вище, таким спільним досвідом правників і лінгвістів і була праця з “Російсько-українським словником правничої мови” 1926 р. Крім того, галицький автор, д-р О. В. вказує, яким найважливішим вимогам має відповідати „вироблена, вдосконалена термінологія” [4, 14]. Ці вимоги щодо термінології актуальні й нині. Вона “1) повинна бути для кожної освіченої людини зрозуміла; 2) мусить обов’язувати

всіх і всюди, цебто мусить бути раз на все устійнена; 3) повинна докладно передавати всі правничі поняття за всіма нюансами та 4) повинна бути згідна з духом мови, і тому не може мати надто багато чужих примішок” [4, 14]. Аналізуючи здобутки в царині правової мови в Галичині, О. Сербенська справедливо зазначає, що в справі “справді наукової основи юридичної термінології помітне місце займали відомі українські письменники, за професією адвокати, Лесь Мартович, М. Черемшина, А. Чайковський” [3, 18].

Поняття правничої мови, без сумніву, одне з найважливіших у будь-якій мові, оскільки фіксує принципи буття людини, суспільства, держави. Самоочевидно, що з “проголошенням Україною незалежності пов’язані нові форми й методи правового регулювання” [5, 3], що викликало “необхідність створення заново законотворчого процесу” [5, 3]. Нові реалії стали об’єктивною підставою „систематизації, вдосконалення і стандартизації української юридичної термінології” [5, 3]. Можемо цілком погодитися з думкою, що проблема юридичної термінології „ має загальнодержавне значення і належить до категорії національної безпеки, бо прямо впливає на оптимізацію здійснення державою своїх функцій” [5, 3].

Творення юридичної термінології — це й питання культури мови у правовій сфері, і в широких колах в цілому, оскільки усне й писемне спілкування в різних галузях має виявляти правову культуру суб’єктів офіційно-ділових взаємин.

Доба незалежності України означила активний процес творення термінології, він розпочався від практиків-юристів, які в радянський час вели процеси російською мовою, послуговувалися в цілому в сфері юриспруденції російською мовою. Відповідно на правничій мові позначився вплив російської, оскільки юридичні терміни переносилися саме з російської. Відтак в незалежній Україні з переходом на українську мову виникли труднощі терміновживання, що в цілому характерно для терміно-мовного оформлення

юридичних текстів. На основі цих труднощів, що виникали під час опрацювання термінології проекту Цивільного кодексу України, наприклад, Юрій Зайцев — відповідальний секретар Української комісії з питань правничої термінології, директор Центру правничої термінології, перекладів і словників Української правничої фундації — сформулював типологію труднощів терміновживання, вивів їх п'ять типів. Серед них, очевидно, домінуючим типом є “чинні терміни, що неточно відтворюють відповідне поняття” та “безпідставні запозичення з інших мов, передовсім із російської” [6, 101]. Наприклад, останній названий Ю. Зайцевим тип труднощів виникає тому, що фахівцям, які звикли до російського терміновживання, здається, що питома українське слово не в повній мірі відбиває правове поняття. Як-от бачимо з терміном “показання”, що часто перекладається як показання; в такому оформленні це поняття увійшло в законодавчі документи, а практикам здається, що сказати свідчення свідків є тавтологією.

Найчастіше, відтак, виникає в юридичних текстах проблема кальок, насамперед з російської. Як тепер бути із сучасними джерелами законодавчого характеру, що зафіксували, а отже, на законодавчому рівні затвердили кальки. Можливо, один із аспектів їх буття згодом сприйматиметься як явище інтерференції, взаємопроникнення елементів мов і стане літературною нормою? Адже явище взаємопроникнення, запозичення природне для мов, воно має велику історію. Як буде з кальками сучасними, час покаже. Але сьогодні юридична мова містить багато термінів, що не є питома українськими. І якщо “Російсько-український словник правничої мови” 1926 року, містить, за О. Сербенською, багато діалектних слів, то нинішня юридична мова несе в собі багато кальок з російської; спостерігається також процес американізації мови в цілому та юридичної зокрема.

Нині в Україні укладаються й випускаються юридичні словники. Головним чином цією справою опікуються фахівці-ентузіаста, що розуміють надзвичайну не-

обхідність і потребу української правничої лексикографії. Одним із таким патріотичних починань у сфері юридичної лексикографії в сучасній Україні став словник “Юридичні терміни: Тлумачний словник”, підготовлений великим колективом авторів — близько 30-ти юристів і філологів — за редакцією і під керівництвом теоретика й практика, академіка Академії правових наук України, професора Академії адвокатури України Гончаренка В.Г. (К.: Либідь, 2003. — 320 с.). До цього словника увійшло понад 1000 основних юридичних термінів з міжнародного, трудового, кримінального, цивільного права, законодавства, містить запозичення й новоутворення тощо. При підготовці виникали труднощі стосовно точності слововживання відомих термінів російською мовою, що функціонували в недавні часи в юридичній практиці України. Тому основні питання лежали у площині пошуку термінів, адекватних сутнісним юридичним поняттям, які потрібно точно означити питомими українськими словами.

На солідному державному рівні ведеться робота по підготовці й випуску “Юридичної енциклопедії” в 6 томах видавництвом Українська енциклопедія. Перший том її вийшов у світ 1998 р. Нині вже випущено 4 томи. Як зазначається в передньому слові до першого тому, енциклопедія базується “на сучасному рівні правових знань і досягнень як вітчизняної, так і світової юриспруденції” [7, 5], в ній подано “поняття і категорії усіх галузей та інститутів права” [7, 5], авторами енциклопедії є “провідні правознавці і висококваліфіковані юристи-практики” [7, 5]. Вона дає юридичні поняття, представляє “основні вітчизняні та зарубіжні державно-правові школи і вчення, визначних державних діячів, правознавців, юристів-практиків” [7, 5]. Енциклопедія, зрозуміло, не розв'яже всіх термінологічних питань, але це солідний внесок у справу юридичної лексикографії на сучасному рівні.

Серед інших сучасних лексикографічних юридичних видань — “Популярна юридична енциклопедія” (К.: Юрінком,

2002. — 528 с.), “Українсько-англійський словник правничої термінології” (К.: Юрінком, 1999. — 528 с.); це також “Юридичний словник: російсько-українсько-англійсько-німецький” (К.: Либідь, 1999. — 240 с.), його автори Гончаренко В.Г., Залевська В.Ю., Кучеренко І.Д. та ін.; словник містить близько 2500 найуживаніших юридичних термінів.

Це також “Українсько-англійський юридичний словник” проф. Карабана В.І. (Вінниця: Нова книга, 2003. — 976 с.), що містить понад 65 тисяч українських термінів, слів і словосполучень та 160 тисяч англійських відповідників; оголошено, що до словника увійшли терміни “з усіх головних галузей права (державне, господарське, адміністративне, цивільне, кримінальне, фінансове, міжнародне публічне, міжнародне приватне, трудове, торговельне, повітряне, екологічне, податкове, виправне, патентно-ліцензійне, авторське право, кримінально- та цивільно-процесуальне право, судоустрій тощо), а також загальноправнича термінологія” [8, 5]. Через рік, а саме 2004 р., було випущено проф. В.І. Карабаном “Англійсько-український юридичний словник” (Вінниця: Нова книга, 2004. — 1088 с.), який склали понад 75 тисяч слів та словосполучень із юридичної галузі діяльності.

В Академії адвокатури України завершено підготовку до друку двох двомовних словників юридичної лексики, обидва під керівництвом академіка Гончаренка В.Г. — “Українсько-англійський словник юридичної лексики” за участю проф. Борисенко І. І., ст. викл. Саєнко Л.М., доц. Конончук Т. І. (понад 65 тисяч лексичних одиниць) та “Німецько-український юридичний словник” за участю проф. Лисенко Е.І., ст. викл. Залевської В.Ю., доц. Конончук Т.І. (понад 35 тисяч лексичних одиниць). Ці обидва словники дуже цінні тим, що, крім юридичних термінів, дають великі ряди юридичних стійких словосполучень з різних галузей права, а це, безумовно, значно полегшить роботу у сфері двомовної українсько-англійської та німецько-української юридичної практики.

Має заслужений позитивний резонанс серед юристів теоретиків і практиків “Російсько-український словник наукової термінології”: У 3 кн. — Кн. 1. — Суспільні науки / Й. Андерш, С. Воробйова, М. Кравченко (К.: Наук. думка, 1994. — 600 с.), до якого увійшли терміни суспільних наук; він є “першим у лексикографічній практиці полінауковим словником тісно пов’язаних терміносистем суспільних наук. Він охоплює уживані в сучасній російській та українській мовах терміни і найважливіші номени політології, економіки, соціології, юриспруденції, філософії, логіки, психології, етнології, історії, археології, педагогіки, етнографії, дипломатії, різних галузей мистецтва та філології...” [9, 5].

Незважаючи на певні здобутки в сучасній юридичній лексикографії, робота по формуванню української правничої термінології не має системи — в організації підготовки юридичних словників, у їх випуску, в цілому в координації праці в галузі юридичної лексикографії. За джерела почасти беруться радянські словники, в яких багато калькованих лексем, відповідно у випущених у світ словниках зустрічаються приклади неправильностей; подаються так звані новотвори, а власне неправильні форми слова. Наприклад: **придбати** — дієслово доконаного виду на означення багаторазової дії недоконаного виду має форму **набувати, здобувати, купувати**. Перекладні радянські словники перекладають з російської придбавати на придбавати, що неприродно для української мови, а тепер уже і в незалежній Україні бачимо це слово в словниках, щойно випущених.

На сучасному етапі робота з термінологією ведеться, наприклад, на рівні аналізу перекладів правничих документів, як це бачимо, зокрема в статті перекладача Геннадія Сахарова “Мовні помилки у перекладах правничих документів” [10]. Аналізуючи переклади правничих текстів міжнародних документів з англійської мови, що часом робиться через посередництво російської, автор приходять до висновку, що втрачаються нюанси, окремі аспекти в правничих категоріях, термінах,

визначеннях, і справедливо наголошує, що переклад має вестися з оригіналу, що особливо важливо для уникнення різнодумачень: “Видається доцільним, щоби кожний переклад правничого документа перед його офіціалізацією піддавався ретельній експертизі за участю правників і лінгвістів для запобігання можливим помилкам” [10, 221-222].

Добру справу нині роблять періодичні видання, такі, як “Адвокат”. “Вісник Академії адвокатури України”, “Юридичний вісник”, “Українське право”, “Український часопис прав людини” та інші, звертаючись на своїх сторінках до питань правничої термінології, юридичного слововживання. Ефективність цієї роботи бачиться там, де зусилля об’єднують юристи й філологи. В ряду таких заходів є конференції, практичні семінари, круглі столи правників та філологів з питань правничої лінгвістики, як це було в Академії адвокатури України 2003 р., як це потім знайшло своє продовження в інших вищих навчальних закладах, як-от в Сімферопольському юридичному інституті, Національному університеті “Києво-Могилянська академія” та ін.

Мовленнева практика показує, що актуальна не лише проблема юридичної лексикографії, а й проблема українізації юридичної мови. У цьому контексті актуальним залишаються й нині слова харківського професора М. Максимейка, написані ще 1924 р. “про українізацію судової практики і юридичної науки” [11, 4], а також про те, що “українізація юридичної термінології відбуватиметься успішно тільки тоді, коли спиратиметься на наукову основу. У зв’язку з цим потрібно звернутися до сприяння філології, і ще більш необхідне вивчення старої термінології, яка застосовувалася в Україні в епоху її автономії, але потім заглухла під дією московської централізації” [11, 5].

Залишаються також актуальними слова видатного діяча українського відродження, перекладача повного тексту Біблії сучасною українською мовою Івана Огієнка, висловлені ним у зверненні до Союзу українських адвокатів у Львові

1934 р. з нагоди 10-ліття цієї організації: “Нема в світі культурного народу, щоб не виробив собі літературної мови, і то однієї для цілого народу. Український народ уже має свою літературну мову, але не всі його частини прийняли цю мову, бо ще не всі зрозуміли й визнали, що для одного народу потрібна тільки одна літературна мова. На цілому світі головню одність літературної мови перетворює нез’єднану етнографічну масу в свідому й міцну націю”. [12, 533]. Осібно І. Огієнко акцентує увагу на значенні інтелігенції в цілому й корпусу адвокатів зокрема в розвитку й утвердженні літературної мови. Він зазначає: “Літературну мову не творять ані окремі особи, ані окремі гуртки — її творить уся інтелігенція або й цілий народ. В цьому процесі створення розвиненої літературної мови адвокат завжди займає одне з перших місць. (...) Нехай же український адвокат ніколи не забуває й про свою велику відповідальну роллю в творенні літературної мови. Чи в промові в суді, чи то в промові на громадських зборах нехай адвокат говорить тільки доброю всеукраїнською мовою й вимовою. Нехай і фахова правнича мова буде в нас розвинена й чиста, як чисте й саме джерело нашої літературної мови — мова народна” [12, 534].

Будівництво держави — це питання самої держави. У тому числі й питання розбудови мови державного законодавства, а отже, й підготовки словників, тому аксіоматичною є теза про державну підтримку лексикографічних видань, про їх масове видання з метою забезпечення ними бібліотек і всіх бажаючих, оскільки словники є одним із найважливіших джерел розширення й збагачення лексикографічних знань. У цьому контексті слова І. Огієнка звучать знаково: “Кожен, хто зве себе письменним українцем, мусить конче мати в своїй хаті якогось підручного українського словника й частіш заглядати до нього, бо без цього літературної мови не навчитися. Користь читання словників завжди велика, бо воно раз по раз доповнює нашого особистого словника, звичайно

вбогого. Багато є влучних українських слів, яких ми один від одного рідко почуємо, але словник завжди нагадає нам про них” [1, 263]. Надзвичайно важливою є думка І. Огієнка й про термінологічні словники: “Ні один словник, який би повний не був він, не може заступити собою фахового термінологічного словника. Ось тому кожен фахівець конче мусить мати в себе під руками також і термінологічного словника свого фаху” [1, 266]. Прикметно, що І. Огієнко вважає, що “адвокат завжди йде поруч із письменником, служачи й своїй рідній мові” [12, 533-534]. Його думка перегукується з думкою письменника й адвоката за фахом Андрія Чайковського. У статті “Чи нашим правникам потрібне знання української мови?” (1933) А. Чайковський писав: “На мою думку було б побажання, щоб і наші правники, особливо адвокати, добре вчилися рідної

мови й засвоювали собі її розвиток та чистоту” [13, 238]. Його слова, написані 1933 р., актуальні й нині: “Наше теперішнє положення не звільняє нас від обов’язку дбати про розвиток українського правничого словництва” [13, 237].

Практика показує, що доба пильної праці над юридичною лексикою в 20-ті роки ХХ ст. в Україні схожа з теперішнім часом, коли є особливе відчуття актуальності юридичної лексикографії, так само відчутні проблеми на шляху формування й розвитку української правничої термінології. На жаль, на державному рівні в Україні питання юридичної лексикографічної роботи не поставлено в контекст першочергових. Хоча правова мова, вочевидь, одна з найважливіших в Україні, як і в будь-якій мові, в будь-якій державі, оскільки фіксує принципи буття людини, суспільства, країни, засвідчує правову культуру.

Список літератури:

1. *Огієнко І.* (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови. — К.: Либідь, 1995. — 296 с.
2. Російсько-український словник правничої мови / Головн. ред. А. Кримський. — К., 1926. — 228 с.
3. *Сербенська О.* З історії вивчення української юридичної термінології // Питання слов’янського мовознавства. — Кн. 7 — 8. — Львів: Львів. ун-т ім. І. Франка, 1953.
4. *Д-р О.В.* Наша правнича мова: Дискусійна стаття // Життя і право. — 1930. — № 4.
5. Юридичні терміни: Тлумачний словник / *В.Г. Гончаренко, П.П. Андрушко, Т.П. Базова* та ін.; За ред. В.Г. Гончаренка. — К.: Либідь, 2003. — 320 с.
6. *Зайцев Ю.* Автентичність правового тексту та проблеми його термінологічно-мовного оформлення (на матеріалі проекту Цивільного кодексу України) // Українське право. — 1997. — Ч. 3.
7. Юридична енциклопедія: В 6 т. — Т. 1. — К.: Українська енциклопедія, 1998.
8. *Карабан В.І.* Українсько-англійський словник правничої мови. — Вінниця: Нова книга, 2003. — 976 с.
9. Російсько-український словник наукової термінології”: У 3 кн. — Кн. 1. — Суспільні науки / *Й. Андерш, С. Воробйова, М. Кравченко.* — К.: Наук. думка, 1994. — 600 с.
10. *Сахаров Г.* Мовні помилки у перекладах правничих документів // Укр. право. — 2000. — Ч.1.
11. *Максимейко Н.* Об украинской юридической терминологии // Вестник советской юстиции. — 1924. — № 21 (31).
12. *Огієнко І.* Українські адвокати й рідна мова // Рідна мова. — Ч. 12.— Варшава, 1934.
13. *Чайковський А.* Чи нашим правникам потрібне знання української мови? // Рідна мова. — Ч. 7. — Варшава, 1933.

РЕЗЮМЕ

В статье идет речь о состоянии лексикографической работы в Украине в 20-е гг. XX в. и на современном этапе, в частности рассматриваются наработки и проблемы в области создания юридического языка, юридической лексикографии.

SUMMARY

The article deals with the condition of lexicographic work in Ukraine in 1920-ties and nowadays. The main attention is paid to achievements and problems in the field of creating legal language and legal lexicography.

*Рекомендовано кафедрою мовної підготовки
та культурології*

Подано 01.11.06